

Offentligt tryck

António Lourenço

Offentligt tryck omfattar alla publikationer framställda i offentlig regi av t.ex. lagstiftande församlingar, beslutande eller rättskipande organ, statliga myndigheter, oberoende institutioner, domstolar, nämnder eller enskilda myndighetspersoner. Offentligt tryck definieras av IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) på följande sätt – “An official publication is defined by the status of the issuing source regardless of the subject-matter, content or physical form” (Nurcombe 1997, s. xix). I Nordiska Afrikainstitutets bibliotekskatalog [Afri-caLit](#) är ’official documents’ den generella söktermen för materialet.

Redan 1962, när Nordiska Afrikainstitutet startade sin verksamhet, började biblioteket anskaffa afrikanskt offentligt tryck då man insåg att detta utgör ett grundläggande och avgörande källmaterial inom samhällsvetenskaperna. Med tiden etablerades i linje med bibliotekets ämnesområden en förvävsprofil som bygger på materialets betydelse, tillgänglighet och efterfrågan. Offentliga dokument är väsentliga primärkällor för samhällsvetenskapliga studier om Afrika då de utgör den huvudsakliga informationskällan vad gäller ekonomiska, juridiska, statistiska och politiska data och betraktas som ett vetenskapligt redskap av varaktigt värde.

Ett problem man bör ha i åtanke när det gäller offentligt tryck från vissa afrikanska länder är deras tillförlitlighet. I krisperioder kan det bli språkrör för regeringsmakten och användas för att uppnå särskilda politiska mål eller för att ge uttryck för politiska värderingar. Det gäller huvudsakligen länder som har en liten volym av tryckta offentliga dokument och rent allmänt uppvisar begränsningar i tillgängligheten till information. Även samlingar av offentligt tryck från kolonialtiden bör läsas med kritiska ögon. Den politiska instabilitet och de katastrofer som återkommande drabbar den afrikanska kontinenten gör det ibland omöjligt att få tillgång till visst offentligt tryck. Ett direkt samband finns mellan krig och konflikter å ena sidan och antalet publicerade offentliga dokument å den andra. Den ekonomiska kris som drabbat många av Afrikas stater har satt sina spår också i hur statsförvaltningen fungerar. Andra problem är att det ibland kan vara svårt att få tag på offentligt tryck: Det finns få publikationslistor som man kan använda för att bevaka nya publikationer, och ibland finns inte ett centralt statstryckeri, utan olika delar av statsförvaltningen publicerar sitt eget material. Bibliotekets förvärv sker genom agenter, bokhandlare, direktkontakt med producenterna på plats eller genom ambassader. I några enstaka fall är det numera möjligt att anskaffa offentligt tryck via e-post från de länder som har en central statistikmyndighet med en egen webbplats.

För närvarande håller en radikal förändring på att äga rum tack vare utvecklingen inom informationstekniken. Då myndigheter har som en viktig uppgift att ta fram och sprida beslutsunderlag och information, väljer fler och fler att göra sina offentliga tryck tillgängliga via Internet. Utbudet är fortfarande ytterst ojämnt. Vissa

stater, t.ex. Sydafrika, Tanzania, Mali, Senegal erbjuder en rik samling offentligt tryck i fulltext – många i pdf-format – andra endast ett fåtal i sammandrag. Man kan förutse att det mycket snart på Internet kommer att finnas ett basutbud av offentligt tryck från alla Afrikas länder – konstitutioner, folkräkningar, utvecklingsplaner, budgetar, ekonomiska rapporter, diverse statistik och så vidare. Problemet är att när materialet förlorat sitt aktualitetsvärde kan det komma att plockas bort från nätet. Eftersom Nordiska Afrikainstitutet vill bevara materialet för framtida forskning måste även fortsättningsvis pappersutgåvor, CD-ROM eller mikrofiche inköpas. På grund av copyrightbestämmelser diskuteras för närvarande vilken typ av policy som ska följas angående bevarandet av viktiga dokument som finns tillgängliga endast via Internet.

På IFLAs webbplats [Government Information and Official Publications](#) kan man följa debatten kring statlig information och offentliga publikationer. Det finns till och med en särskild intressegrupp "ATINA – Access to information network – Africa" vars syfte är att "assess and promote free public access to government information and information about governments, as well as freedom of expression and democracy across the African continent, through libraries and library professionals".

Större delen av Nordiska Afrikainstitutets biblioteks bestånd av offentligt tryck finns i bibliotekskatalogen [AfricaLit](#) och i Sveriges nationella bibliotekskatalogen [LIBRIS](#). En mindre del äldre material är okatalogiserat och förvaras i magasin. Det är lätt att söka i AfricaLit. Om man till exempel skriver 'official documents Mali' i sökfältet "all fields" får man en kronologisk lista över offentligt tryck från Mali i bibliotekets samlingar; om man skriver 'population censuses Kenya' får man en lista över dokument rörande folkräkningar i Kenya.. De senaste åren, med ett utökat antal offentliga tryck katalogiserade i LIBRIS, har efterfrågan ökat kraftigt. Nordiska Afrikainstitutets bibliotek har också börjat låna ut materialet (3 veckors läsesalslån) till framför allt de nordiska forskningsbiblioteken.

De tunga, tråkiga och monotona offentliga trycken håller på att förändras till läsvänliga, mer monografiliknande dokument. Nu kan man konstatera att det inte bara finns siffror och tabeller, men även bilder, färgrika kartor och scheman, bra papperskvalitet, dvs. mera lätthanterliga, njutbara och angenäma publikationer.

Huvudtyper av offentligt tryck

Biblioteket anskaffar offentligt tryck inom följande huvudgrupper:

1. Parlamentshandlingar, motioner och andra dokument: handlingar och rapporter som presenteras för parlamentet, såsom sammanträdeshandlingar, årsrapporter, betänkanden från undersökningskommissioner, budgetpropositioner, budgetredovisningar, policydokument, revisionsrapporter, bokslut, revisionsrapporter om riksbokslut och så vidare.

2. Parlamentsdebatter: Nordiska Afrikainstitutets bibliotek har bland annat en synnerligen omfattande samling från Sydafrikas parlament.
3. Konstitutioner och lagstiftning.
4. Statistik: Årsstatistik ('statistical abstracts'), ekonomi- och finansindikatorer, riksbokslut, jordbruks-, utbildnings-, hälso-, bostads-, transport- och turismstatistik, samt rätts-, miljö-, genus-, arbets-, handels-, migrations- och industristatistik. Hushållsundersökningar, statistik över hushållskonsumtion, sociala förhållanden och så vidare.
5. Folkräkningar: På regional så väl som nationell nivå. De är troligtvis de viktigaste statistiska undersökningarna.
6. Utvecklingsplaner: Nationella och lokala.
7. Policydokument rörande alla offentliga områden som är av intresse för samhällsvetenskaplig forskning.
8. Forskningsrapporter.
9. Government gazette: Köps för närvarande endast från några få länder. Gamla samlingar finns dock sparade.

Offentligt tryck på Internet

De två viktigaste webbplatserna för offentligt tryck på Internet är [African governments on the Internet](#) och [WorldLII](#). Den första webbplatsen produceras av UNECA (United Nations Economic Commission for Africa). Varje land nås från ingångssidan. Därifrån kan man få länkar till enskilda ministerier, övriga myndigheter, riksbank, medier, ambassader och så vidare. Dessutom finns länkar till strategidokument, planeringsprogram och projekt inom IT-sektorn. [WorldLII](#) (World Legal Information Institute) är en bra webbplats med många användbara länkar som även inkluderar lagstiftning.

En annan webbplats av intresse är den tyska [African governments on the WWW](#) som skapades 1995 och som är mycket användarvänlig. Den liknar i många avseenden den ovan nämnda [African governments on the Internet](#) (tyvärr är den sista uppdateringen från 2002). Ytterligare två webbplatser är [Political resources](#), och [The Keele guide to African government and politics on the Internet](#). De innehåller båda en del länkar till offentligt tryck.

Världsbankens webbsida [The World Bank – Countries and Regions](#) innehåller en omfattande samling av offentligt tryck i fulltextdokument. Sökningar genomförs genom att under respektive land välja 'Publications (& Documents)' eller 'Topics (in development)'. De flesta dokument är skannade från ursprungliga dokument. Där finns olika slags statistik som hushållsundersökningar, policydokument och så vidare. De mest intressanta samlingarna gäller länder som det vanligtvis är svårt att hitta dokumentation om, såsom Angola, Mali, Benin, São Tomé e Príncipe.

För att söka information om Algeriet, Marocko, Egypten, Libyen eller Tunisien bläddra man i Middle East and North Africa. Réunion (Frankrike) innefattas dock ej av denna webbsida.

[The World Bank – Poverty Assessments – Sub-Saharan Africa](#) handlar framför allt om fattigdomsuppföljning och – mätning.

På Afrikanska utvecklingsbankens webbplats, [African Development Bank](#), finns det samlingar som handlar bland annat om landstrategier, genderprofiler, ekonomiska rapporter och fattigdomsbekämpning med uppföljningar.

Den Internationella Valutafondens webbplats (IMF – International Monetary Fund) inrymmer samlingar om strategier för fattigdomsbekämpning [Poverty reduction strategy papers \(PRSP\)](#). Dessa har förberetts i samarbete med respektive länders regeringar. Dokumenten ger en konkret bild av de makroekonomiska förutsättningarna samt olika strukturella eller sociala handlingsprogram för att reducera fattigdom. Databasen täcker även en samling av aktuell statistisk inom olika områden. Dokumenten uppdateras vart tredje år. Samlingarna finns för de flesta afrikanska länder med undantag för länder i Nordafrika eller för Botswana, Gabon, Namibia och Zimbabwe.

[Demographic and Health Surveys](#) är en webbplats som produceras av U.S. Agency for International Development (USAID). Här finner man offentliga dokument och statistik rörande befolkning, hälsa och nutrition för de flesta av de afrikanska länderna. Statistiska samlingar innehåller unik data och ger information exempelvis om etniska grupper, utbildning, kvinnlig omskärelse och så vidare.

För de fransktalande afrikanska länderna finns det några intressanta webbplatser. [Investir en zone franc](#) innehåller till exempel aktuella utvecklingsplaner samt statistik för flera länder. På [Afristat](#) finns exempelvis 'bulletin de données conjoncturelles' med statistik och konjunkturindikatorer för medlemsländer.

Mali har nu en fantastisk webbplats, [Malikunnafo](#), med all typ av statistik.

För Senegal finns mycket intressant statistik samlad på webbplatsen [Agence nationale de la statistique et de la démographie](#) (ANSD).

Även konstitutioner finns på Internet. Två webbplatser som kan vara användbara är: [Constitution finder](#), University of Richmond, School of Law och [International Constitutional Law](#) (Countries) Universität Bern, Institut für öffentliches Recht.

På [Law Library of Congress](#) finns länkar till olika webbplatser. I fall en viss konstitution inte kan påträffas på de här webbplatserna, kan man söka i en sökmotor som Google.

På Internet kan man också hitta olika parlamentshandlingar, motioner och andra dokument samt samlingar med lagstiftning.

På Inter-Parliamentary Unions webbplats finns [PARLINE Database](#) med en länksamling till i stort sett alla afrikanska parlament.

Ett antal intressanta dokument finns på [Parliament of the Republic of Uganda](#) och likaså webbplatsen [Parliament of South Africa](#) innehåller mycket information.

En intressant samling av [White Papers](#) från och med 1994 finns på [South Africa Government online](#). På webbplatsen [National Treasury](#) finns budgetpropositioner, budgetredovisningar och så vidare.

Tanzania har två webbplatser [The Official Tanzania National Website](#) och [Tanzania online](#) som också är innehållsrika.

Nationella statistikbyråer

I Nordiska Afrikainstitutets biblioteks länksamling, [A Guide to Africa on the Internet](#) som är sammanställd av biblioteket, hittar man länkar till olika länders statistiska centralbyråer under rubriken *Länkar sorterade efter region eller land – (Statistics)*. Utvecklingen går fort och nya länkar tillkommer kontinuerligt, drygt 46 stater finns nu representerade.

På webbplatsen [Statistics South Africa](#) finns förutom renodlade statistiska publikationer såsom , [Mid-year population estimates, 2009](#), [Statistics in Brief, 2009](#), också ett antal publikationer i olika ämnen som till exempel [Measuring poverty in South Africa](#), [Women and men in South Africa](#), [Youth of South Africa](#) et cetera.

På webbplatsen för Tanzanias [National Bureau of Statistics](#) kan man redan idag slå i [Statistical Abstract 2006](#), [Analytical Report of 2002 Population Census](#), [National accounts](#), även den senaste [Household Budget survey](#) finns online.

Webbplatsen [Uganda Bureau of Statistics](#) är också värd att besöka. Där kan man, förutom olika aktuella statistiska publikationer, finna den senaste folkräkningen [Uganda 2002 population census](#) och [Statistical Abstract 2009](#) med mera.

[Instituto Nacional de Estatística](#) i Moçambique publicerar den senaste folkräkningen [Census 2007](#).

På Världsbankens webbplats finns en samling av nästa alla [National Statistical Offices](#) (*North Africa and Sub-Saharan Africa*).

Nationella banker

Samlingarna med offentligt tryck innefattar även ett antal publikationer från nationella banker som är av intresse. I länksamlingen [A Guide to Africa on the Internet](#) hittar man länkar till olika länders nationella banker (Banks). För vissa länder som till exempel Sierra Leone och Liberia, kan man få ekonomisk statistik och datainsamlingar med ekonomiska indikatorer. Likaså Angola har datainsamlingar om ekonomiska indikatorer eller annan slags statistik under [Banco Nacional de Angola](#) inte är lätt att finna.

För Franska Västafrika finns länkar till nationella banker i [Banque centrale des états de l'Afrique de l'ouest](#) (BCEAO). Med avseende på Kamerun, Centralafrikanska republiken, Kongo, Gabon, Ekvatorialguinea och Tchad finns länkar i [Banque des états de l'Afrique centrale](#) (BEAC). För fler länkar se även wikin [List of central banks](#) och [Central bank websites](#)

I kapitlet om [Statistik](#) finns mer information om nationella statistikbyråer och nationella banker.

Referenser

- Wilson, Myoung C. 1998, *The Leopard that Changed its Spots: Official Publications as a Research Tool in an Evolving Information Environment*. 64th IFLA General Conference, 16–21 August 1999, Amsterdam <http://archive.ifla.org/IV/ifla64/155-133e.htm>
- Nurcombe, Valerie, J. (red.) 1997, *Information Sources in Official Publications*. London: Bowker Sauer.
- Westfall, Gloria, 1997, *Guide to Official Publications to Foreign Countries*. Washington DC and Chicago: CIS and American Library Association.
- Amonoo, Petrina and Azubuike, Abraham 2003, *Government Information and Democracy: African Concerns and Perspectives*. World Library and Information Congress: 69th IFLA General Conference and Council, 1–9 August 2003, Berlin http://archive.ifla.org/IV/ifla69/papers/150e-Amonoo_Azubuike.pdf
- Government Information and Official Publications section Newsletter (IFLA Website) <http://www.ifla.org/en/publications/government-information-and-official-publications-section-newsletter>

Webbresurser

- African governments on the Internet* www.uneca.org/aisi/nici/africagovinternet.htm
- WorldLII* http://www.worldlii.org/cgi-bin/gen_region.pl?region=250
- African governments on the WWW* www.gksoft.com/govt/en/africa.html
- Political resources* <http://www.politicalresources.net/africa.htm>
- The Keele guide to African government and politics on the Internet* <http://www.keele.ac.uk/depts/por/afbase.htm>
- The World Bank (Country and Regions)* <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/0,,pagePK:180619-theSitePK:136917,00.html>
- The World Bank (Poverty reduction and Equity)* <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPOVERTY/EXTPA/0,,contentMDK:20202860-menuPK:435735-pagePK:148956-piPK:216618-theSitePK:430367-isCURL:Y,00.html>
- Demographic and Health Surveys* <http://www.measuredhs.com/countries/start.cfm>
- Investir en zone franc* http://www.izf.net/espace_general/
- Malikunnafoni* <http://www.malikunnafoni.com/>
- Agence nationale de la statistique et de la démographie (ANSD)* <http://www.ansd.sn/>
- Afristat* <http://www.afristat.org/>
- The Official Tanzania National Website* <http://www.tanzania.go.tz/>
- Tanzania on-line* <http://www.tzonline.org/>
- South Africa Government online.* <http://www.gov.za/>
- National Treasury* <http://www.treasury.gov.za/>

Fattigdomsbekämpning

- Poverty Reduction Strategy Papers (PRSP)* <http://www.imf.org/external/np/prsp/prsp.asp>

Konstitutioner

Constitution finder <http://confinder.richmond.edu/confinder.html>

International Constitutional Law <http://www.servat.unibe.ch/law/icl/index.html>

Law Library of Congress <http://www.loc.gov/law/help/guide/nations.php>

Parlament

Web Sites of National Parliaments www.ipu.org/english/parlweb.htm

PARLINE Database <http://www.ipu.org/parline-e/parlinesearch.asp>

Parliament of the Republic of Uganda <http://www.parliament.go.ug/>

Parliament of South Africa <http://www.parliament.gov.za/live/index.php>

Nationella statistikbyråer

World Bank (National Statistical Offices)(North Africa and Sub-Saharan Africa).

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/SCBEXTERN AL/0,,contentMDK:20445729~menuPK:2740285~pagePK:229544~piPK:229605~theSitePK:239427,00.html>

Nationella banker

Banque centrale des états de l'Afrique de l'ouest <http://www.bceao.int/>

Banque des états de l'Afrique centrale <http://www.beac.int/>

List of central banks http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_central_banks

Central bank websites <http://www.bis.org/cbanks.htm>